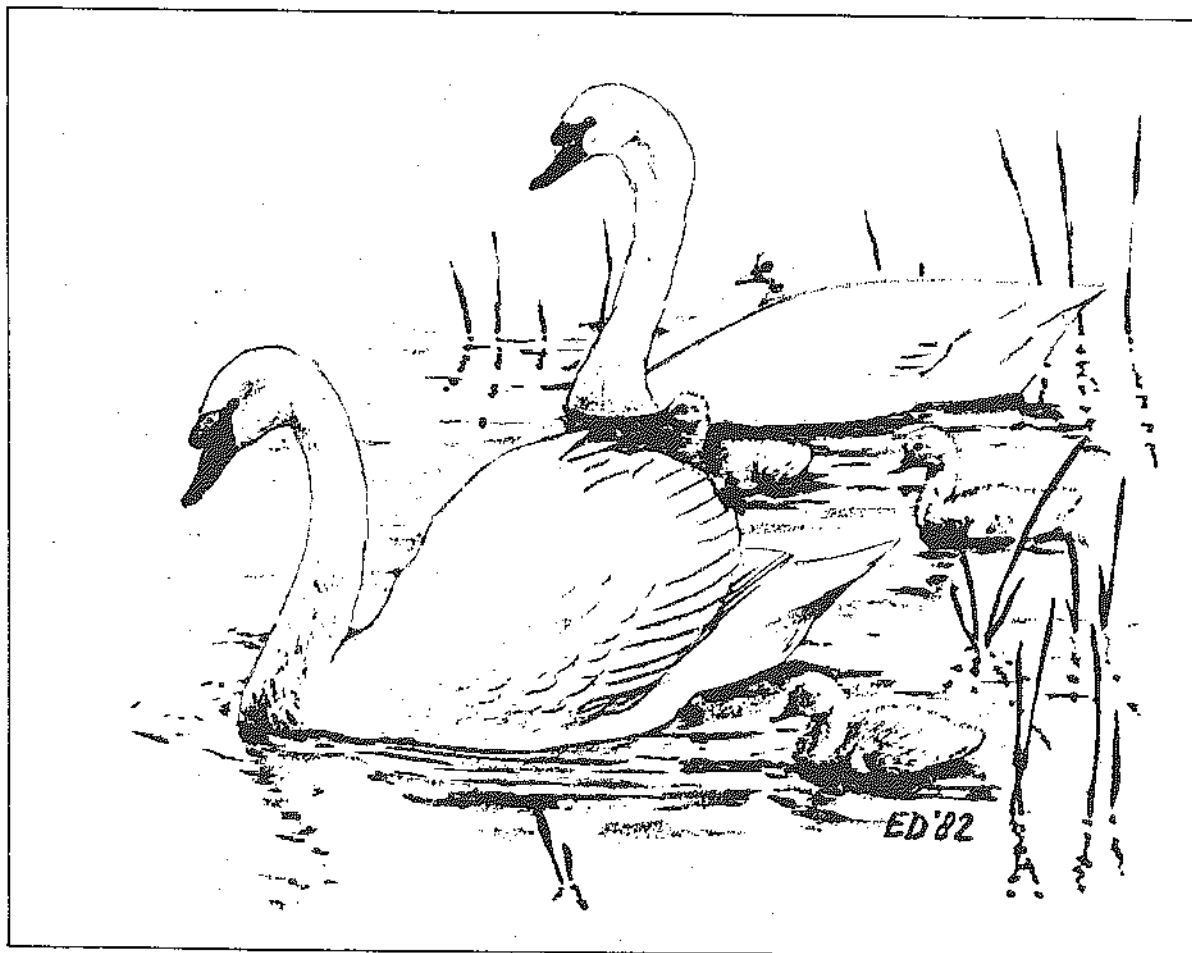

DE KNOBBELZWAAN
IN HET GOOI EN OMSTREKEN
IN 1990

F.H. VAN DE WEIJER

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN
UITGAVENUMMER 71 1991

DE KNOBBELZWAAN
IN HET GOOI EN OMSTREKEN
IN 1990

Verslag van een voorjaarestelling naar het voorkomen van
de Knobbelzwaan (*Cygnus olor*) in het werkgebied van de
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken in 1990.

F.H. VAN DE WEIJER

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Hilversum, januari 1991 Uitgave: 71

Illustraties: E. Hazebroek: Omslag, p.5
K. Mauer : p.12

c Copyright 1991 - Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

De productie van deze uitgave kwam tot stand onder auspiciën van het Biogeografisch Informatiecentrum (BIC) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Overname van gegevens is toegestaan met bronvermelding. (91.03).

VOORWOORD

Knobbelzwanen staan veel in de belangstelling. Meestal is dat niet in positieve zin. In landbouwkringen is men van mening dat de aantallen te groot zijn. Om een beeld te krijgen van de populatieontwikkeling wordt daarom door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken al sinds verscheidene jaren een onderzoek naar het voorkomen van deze soort gedaan.

De inzet en het enthousiasme van de tellers hebben ertoe bijgedragen dat het onderzoek een groot succes is geworden.

INHOUDSOPGAVE

	Bladzijde:
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
2. Doelstelling	6
3. Werkwijze	6
3.1 Methode	6
3.2 Het werkgebied	6
3.3 De tellers	8
3.4 Op andere wijze verkregen informatie	8
3.3 Telwijze	8
4. De betrouwbaarheid van de gegevens	8
5. Resultaten	13
6. Discussie	15
7. Samenvatting	16
8. Dankwoord	17
9. Geraadpleegde bronnen	18
Bijlage I : Geinventariseerde deelgebieden	20
Bijlage II: Knobbelzwanen in het nieuws	22

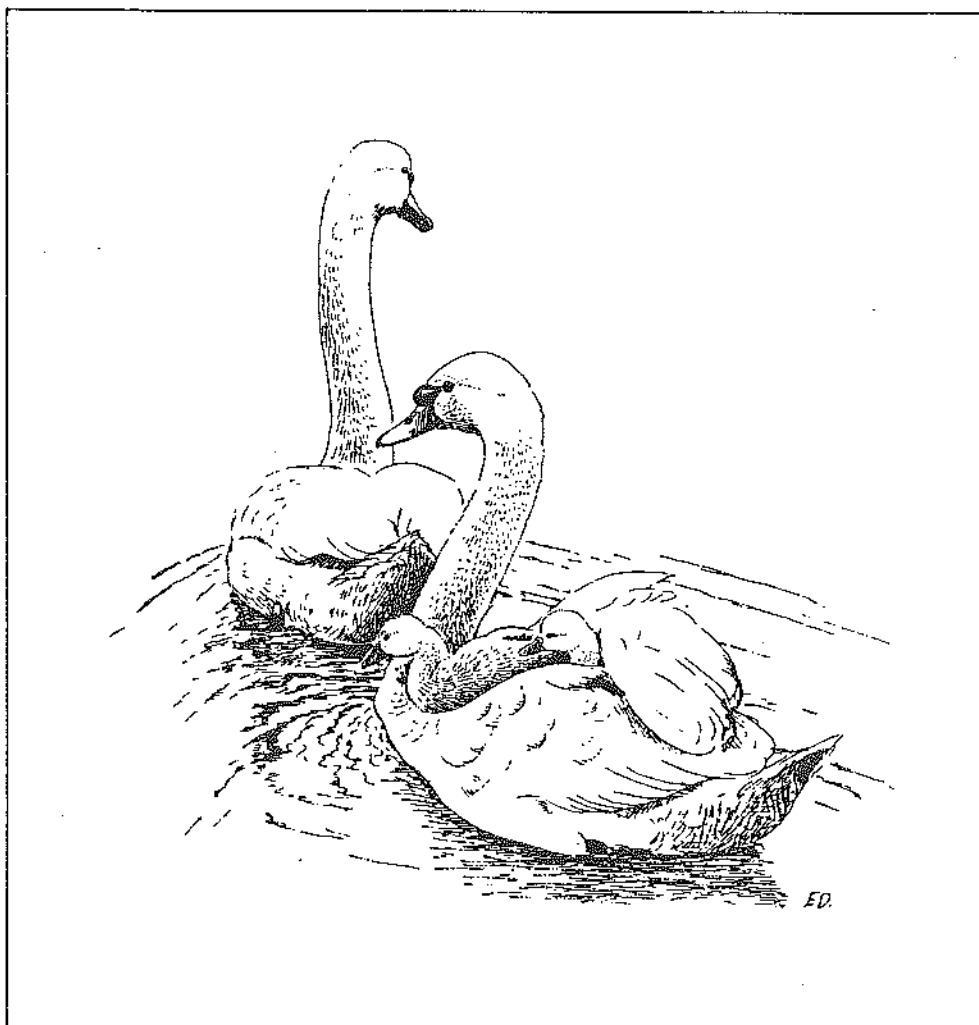

1. INLEIDING

In het voorjaar van 1990 heeft wederom een knobbelzwaneninventarisatie plaatsgevonden. Deze werd gehouden in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi En Omstreken (figuur 1).

Resultaten van eerdere voorjaarstellingen van Knobbelzwanen zijn gepubliceerd in: Moolenbeek (1978), Klippel (1979) en Van de Weijer (1988).

Het voor U liggende verslag geeft de resultaten weer van het in 1990 uitgevoerde onderzoek. Het is te hopen dat het een bijdrage levert aan de discussie over de problemen die de Knobbelzwaan in de agrarische wereld veroorzaakt.

2. DOELSTELLING

Om de populatieontwikkeling van de Knobbelzwaan in het werkgebied te kunnen volgen is het eerder gehouden onderzoek in 1990 voortgezet. Het is de bedoeling met de telling een beter inzicht te krijgen in de verspreiding, het aantal broedparen en het totaal aantal Knobbelzwanen. Daarnaast is dit jaar geprobeerd gegevens over het broedresultaat te verzamelen.

Een nevendoelestelling was het motiveren van cursisten van de vogelherkenningscursus en leden van de vogelwerkgroep om mee te doen met vogeltellingen.

3. WERKWIJZE

3.1 Methode

In navolging van de eerder gehouden knobbelzwanentellingen in het werkgebied, is dit jaar voornamelijk dezelfde werkwijze gehanteerd. Naast het tellen van het totaal aantal Knobbelzwanen is de methode van het lokaliseren van broedparen gebruikt. Daarbij is dit jaar onderscheid gemaakt tussen waarschijnlijke en zekere broedparen (SOVOV-code).

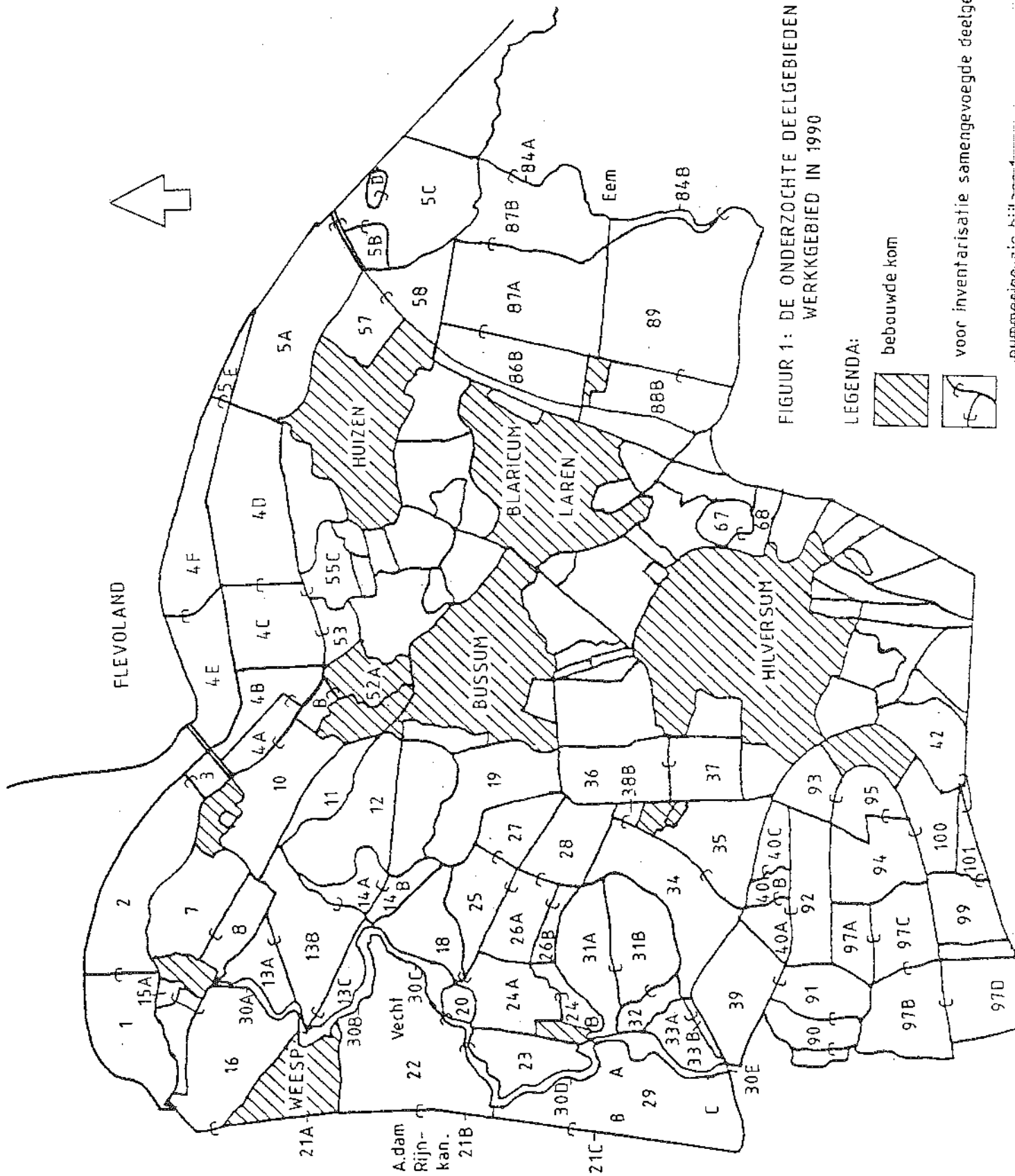
Bij een voorjaarsstelling mogen onder de broedvogelbevolking geen grote verplaatsingen worden verwacht.

3.2 Het werkgebied

Het werkgebied van de vogelwerkgroep is voor onderzoek in deelgebieden onderverdeeld. Voor deze telling zijn een aantal van deze deelgebieden samengenomen in deelgebiedenklusters. Deze komen overeen met de telgebieden ten tijde van de eerste knobbelzwanentellingen.

Bebouwde kommen en de hoger gelegen zandgronden van het Gooi zijn niet geïnventariseerd.

Dit jaar voor het eerst getelde deelgebieden zijn: de randmeren, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Vecht, de Eem en de weilanden ten zuiden van het landgoed Oud Naarden.

FIGUUR 1: DE ONDERZOCHE DEELGEBIEDEN VAN HET WERKGEBIED IN 1990

LEGENDA:

- bebouwde kom
- voor inventarisatie samengevoegde deeltgebieden

3.3 De tellers

Leden van de vogelwerkgroep en cursisten van de vogelherkenningscursus en enkele terreinbeheerders en -opzichters hebben aan de telling hun medewerking verleend.

3.4 Op andere wijze verkregen informatie

Ook dit jaar waren er weer mensen bereid losse waarnemingen toe te zenden. Mondelinge mededelingen hebben mede bijgedragen aan de totstandkoming van dit verslag. Zo bleek het uit onafhankelijk van elkaar verzamelde gegevens mogelijk een schatting te maken van het aantal broedparen in het Naardermeer.

3.5 Telwijze

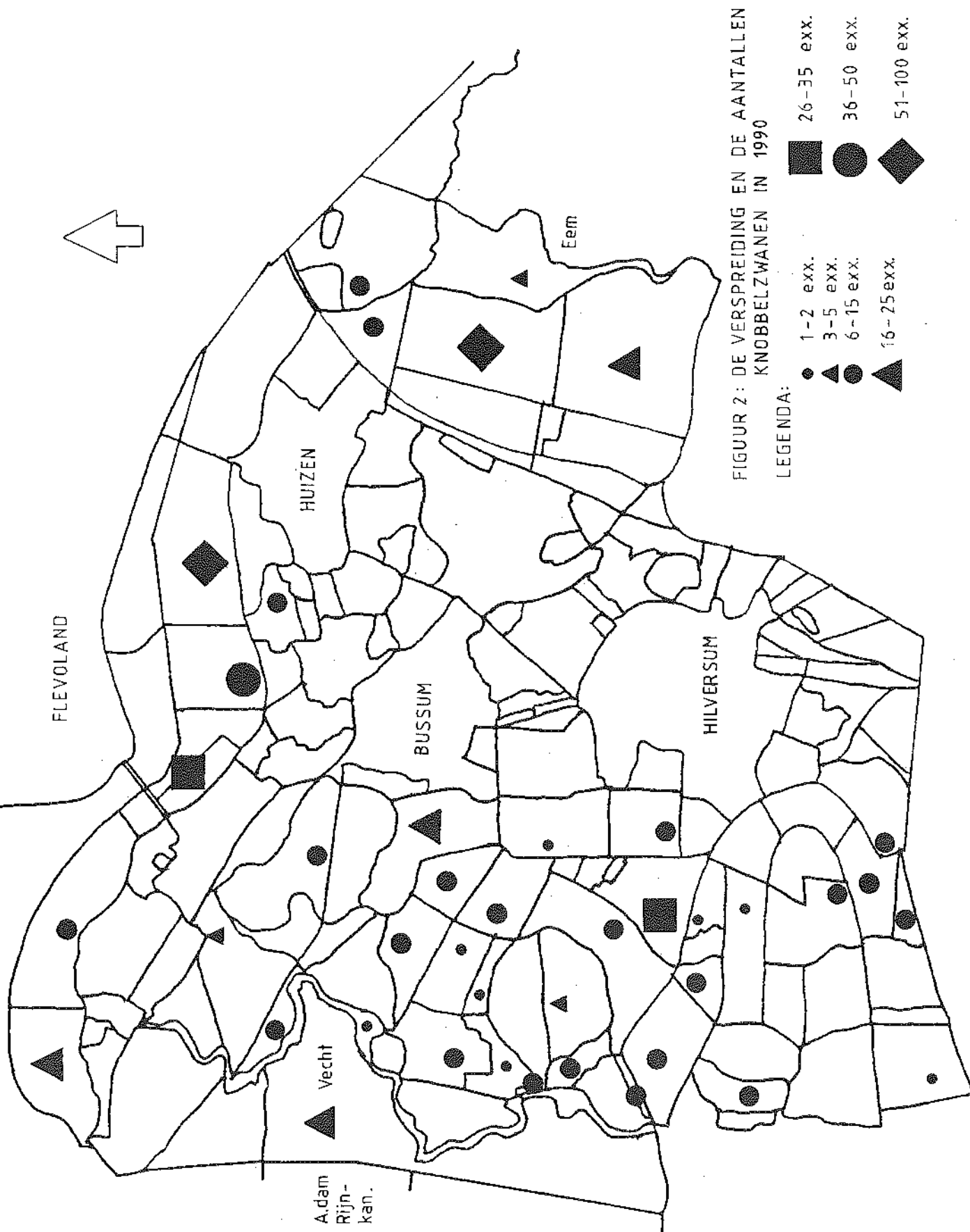
Voor het telwerk werd de tellers gevraagd in mei en juni hun deelgebied(en) liefst meer dan een keer te bezoeken. Een eenmalig bezoek in mei gold als minimum. De tellers kregen hiervoor een geheel nieuw ontworpen instructieformulier. De waarnemingen werden ingetekend op kaarten van de deelgebieden en verzameld op telformulieren.

4. DE BETROUWBAARHEID VAN DE GEGEVENS

In de water- en moerasrijke gebieden van het Vechtplassengebied zullen mogelijk exemplaren over het hoofd zijn gezien. De terreinen daar zijn niet altijd goed toegankelijk en overzichtelijk. Het gebruik van een roeiboot of een kano is soms onontbeerlijk.

De open graslandgebieden daarentegen zijn beter te overzien. De trefkans is daar aanzienlijk groter waardoor waarschijnlijk weinig exemplaren gemist zullen zijn.

Het onderzoek wordt bemoeilijkt door rondtrekkende groepen en overzomerende individuen. Deze zorgen voor veel achtergrondruis. De tellers hadden verschillende ervaring met het tellen. Hoe groot de tel- en interpretatiefouten zijn is niet aan te geven.

FIGUUR 2: DE VERSPREIDING EN DE AANTALLEN
KNOBBELZWANEN IN 1990

TABEL 1 : Het totaal aantal waargenomen of berekende Knobbelzwanen per deelgebied in 1990.

onderzochte deelgebieden	aantal knobbel- zwanen	aantal broed- paren	aantal zekere broed- paren	aantal jongen	gemiddeld aantal jongen per broedpaar
1	25	0	0	0	0
2	13	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0
4A	32	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	42	0	0	0	0
D	63	0	0	0	0
E	0	0	0	0	0
F	0	0	0	0	0
5A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	10	0	0	0	0
E	0	0	0	0	0
7	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0
12	10	5	-	-	-
13A	0	0	0	0	0
B	5	1	1	3(1)	3
C	9	1	1	7(1)	7
14A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
15A	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0
19	21	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0
21A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
22	16	2	0	-	-
23	0	0	0	0	0
24A	14	1	1	5(1)	5
B	3	0	0	0	0
25	6	2	1	2(1)	1
26A	2	1	0	-	-
B	2	1	0	-	-
27	6	3	0	-	-
28	6	3	0	-	-
29A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0

onderzochte deelgebieden	aantal knobbel- zwanen	aantal broed- paren	aantal zekere broed- paren	aantal jongen	gemiddeld aantal jongen per broedpaar
30A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	2	1	0	0	0
D	0	0	0	0	0
E	0	0	0	0	0
31A	7	1	1	5(1)	5
B	4	2	0	0	0
32	6	1	1	4(1)	4
33A	0	0	0	0	0
B	9	1	1	7(1)	7
34	10	5	0	0	0
35	31	3	3	25(3)	8,33
36	2	1	0	0	0
37	9	1	1	7(1)	7
38B	0	0	0	0	0
39	6	2	1	2(1)	1
40A	7	1	1	5(1)	1
B	0	0	0	0	0
C	2	1	1	0	0
42	7	1	1	5(1)	5
52A	1) 0	0	0	0	0
B	1) 0	0	0	0	0
53	0	0	0	0	0
55C	2) 10	1	1	8(1)	8
57	0	0	0	0	0
58	11	2	2	7(2)	3,5
67	0	0	0	0	0
68	0	0	0	0	0
84A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
86B	0	0	0	0	0
87A	70	9	4	7(2)	0,78
B	4	2	0	0	0
88B	0	0	0	0	0
89	23	5	5	4(1)	0,8
90	12	2	2	8(2)	4
91	0	0	0	0	0
92	2	1	1	0	0
93	0	0	0	0	0
94	7	1	1	5(1)	5
95	0	0	0	0	0
97A	0	0	0	0	0
B	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
D	1	0	0	0	0
99	0	0	0	0	0
100	7	1	1	1(1)	1
101	6	1	1	4(1)	4

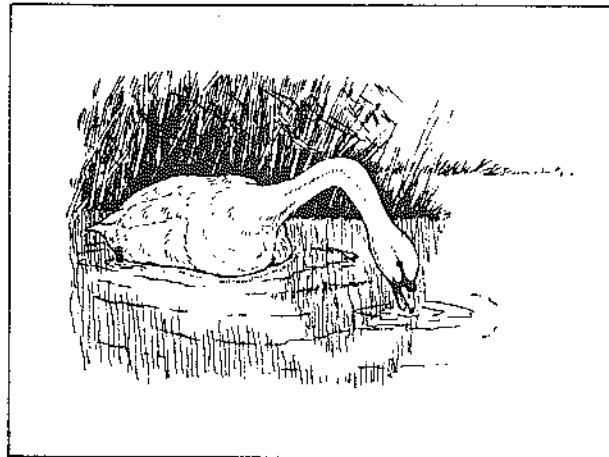
onderzochte deelgebieden	aantal knobbel- zwanen	aantal broed- paren	aantal zekere broed- paren	aantal jongen	gemiddeld aantal jongen per broedpaar
-----------------------------	------------------------------	---------------------------	-------------------------------------	------------------	--

Totaal:	540	66	33	121(25)	1,38
---------	-----	----	----	---------	------

Gemiddeld aantal jongen per succesvol broedpaar: 4,84

Legenda:

- 0 = geen zwanen waargenomen
- = geen gegevens bekend; er kunnen niet waargenomen jongen geweest zijn
- (1)= aantal broedparen waarvan het aantal jongen afkomstig is
- 1)= schatting aan de hand van onafhankelijk van elkaar verzamelde gegevens
- 2)= op 29-07-90 waren er van de acht donsjongen nog maar vijf over

5. RESULTATEN

Het is dit jaar helaas niet gelukt om aan gegevens van aantallen eieren te komen. Voorts zijn er onvoldoende gegevens van aantallen jongen verzameld. Het is dan ook mislukt om het broedresultaat te weten te komen.

De verspreidingskaart (figuur 2) laat zien dat de Knobbelzwanen voornamelijk in de Eempolders, op de randmeren en in het Vechtplassengebied en aangrenzende weilandgebieden voorkomen.

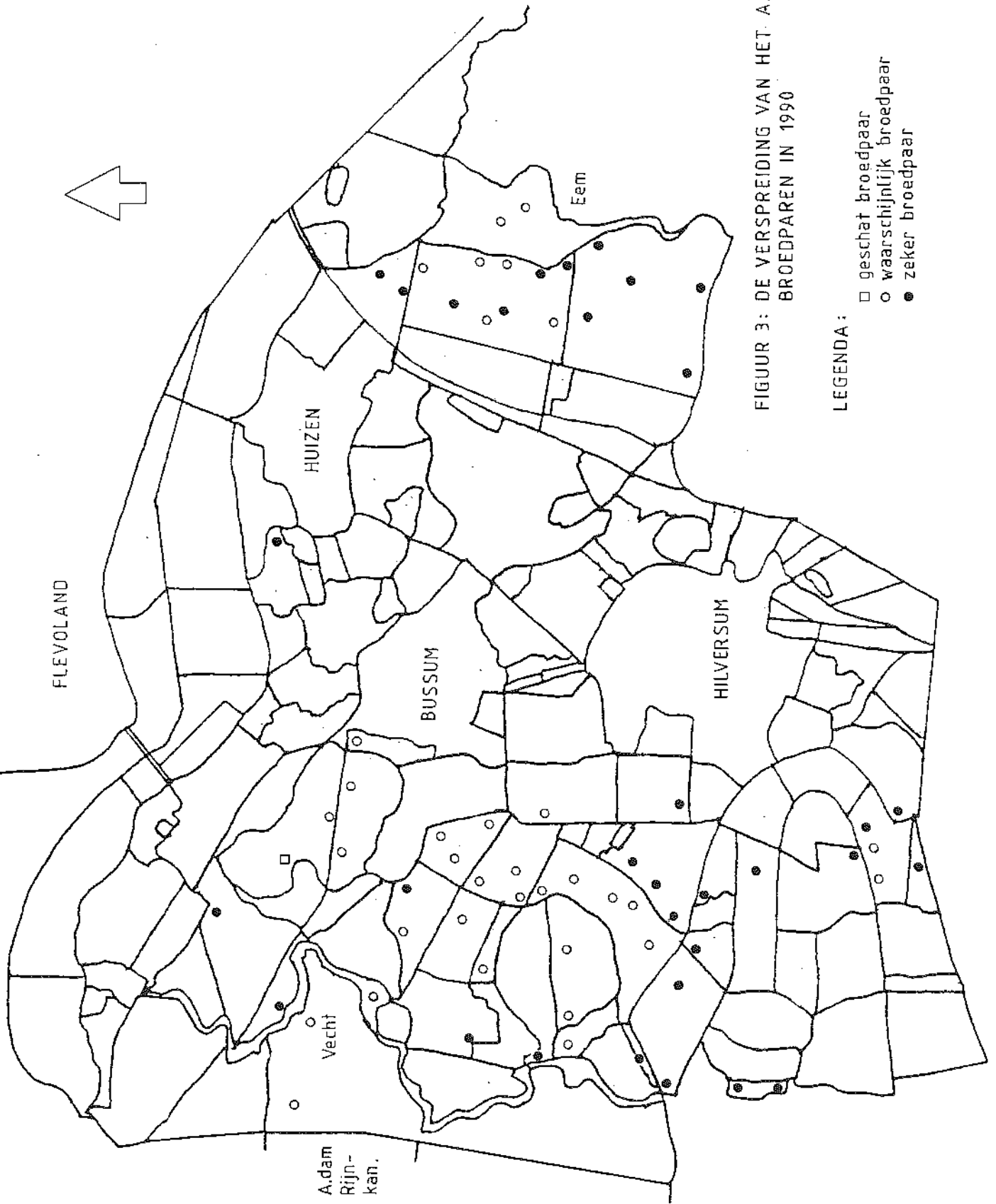
De grote aantallen zwanen op de randmeren zijn voornamelijk exemplaren die niet aan de voortplanting deelnemen. Het gaat hier om groepen ongeslachtsrijpe exemplaren en Knobbelzwanen waarvan het broedsel verstoort is of waarvan de partner is omgekomen. Ook zwanen van elders komen hier naar toe om samen met onze niet broedende zwanen in de zomer op grote wateren totale slagpenrui te ondergaan.

Het grote aantal Knobbelzwanen in de Westelijke Eempolders duidt op een gunstige voedselsituatie. Dit grote aantal wordt mede veroorzaakt door een grote groep onvolwassen zwanen die in de Noordpolder te Veld zat. Het zeer geringe aantal jongen in de Westelijke Eempolders wijst op maatregelen ter beheersing van het aantal Knobbelzwanen. Vermoedelijk worden hier stelselmatig nesten verstoord; dit ter voorkoming van een explosieve groei van het aantal zwanen.

Ook het Vechtplassen gebied met het aangrenzende weidegebied levert de zwanen voldoende water- en voedselrijkdom. De Noordpolder Beoosten Muiden (7), de Bloemendalerpolder (16), de Hoekerpolder, de Polder Garsten en de Polder Voorburg (29 A-C) zijn witte vlekken op de kaart. Ontwatering, monotoon hoogwaardig cultuurgrasland en zwanenbeheersende maatregelen zijn daar mogelijke oorzaken van.

De verspreidingskaart van het aantal broedparen (figuur 3) geeft een overeenkomstig beeld. Het niet broeden van de zwanen op de randmeren geeft aan dat het bij de grote aantallen zwanen om ongeslachtsrijpe exemplaren gaat. Dat de Loosdrechtse Plassen door de zwanen gemeden worden is niet geheel duidelijk. Mogelijk is er sprake van een ongunstige voedselsituatie, een hoge recreatiedruk of vervolging.

Het aantal broedparen met waargenomen jongen is evenals in 1988 gering. Ook het gemiddelde aantal jongen per succesvol broedpaar was niet groot. De oorzaken daarvan zijn onbekend. Naast natuurlijke sterfte zoals nestpredatie, ziekten of ongelukken zijn knobbelzwanenbeheersende maatregelen niet uit te sluiten. Het is bekend dat de Provincie Noord-Holland speciale zwanenschutters afschotvergunning verleent. Van maatregelen als het reduceren van het aantal eieren in een legsel en het schudden van bebroede eieren en het verstoren van broedsels wordt ook gebruik gemaakt.

FIGUUR 3: DE VERSPREIDING VAN HET AANTAL BROEDPAREN IN 1990

- LEGENDA:
- geschat broedpaar
 - waarschijnlijk broedpaar
 - zeker broedpaar

6. DISCUSSIE

Om de populatieontwikkeling van de Knobbelzwaan in het werkgebied te bepalen is het noodzakelijk de gegevens van de onderzoeken uit verschillende jaren met elkaar te vergelijken. Een verantwoorde vergelijking is moeilijk vanwege de lange periode waarin niet geteld is. Ook verschillen de tellingen in de indeling in deelgebieden van het werkgebied en in de aantallen geïnventariseerde deelgebieden. De gegevens van deelgebieden die bij iedere telling geïnventariseerd zijn en waarvan de deelgebieden bij een andere indeling gelijk zijn gebleven, kunnen wel vergeleken worden. De aantallen en indexering staan in onderstaande tabel (tabel 2).

TABEL 2: Absolute aantallen en indexcijfers over zeven vergelijkbare deelgebieden.

	<u>1978</u>	<u>1979</u>	<u>1988</u>	<u>1990</u>
Absolute aantallen:	128	59	87	142
Indexcijfers :	100	46,1	68	110,9

Bovenstaande cijfers zeggen alleen iets over de aantallen exemplaren die in de betreffende jaren zijn geteld.

De gevolgen van de strenge winter van 1978 - 1979 blijken uit de sterke afname van het aantal Knobbelzwanen in 1979. Over de periode tussen 1979 en 1988 waarin geen knobbelzwanentellingen hebben plaatsgevonden valt weinig te zeggen. Vermoedelijk hebben ook de strenge winters van 1985 en 1986 hun tol geëist onder de Knobbelzwanen. De toename tussen 1988 en 1990 bedraagt 63%! Het vermoeden in 1988 dat de populatie zich in een dalende lijn bevond lijkt dus onjuist te zijn. Bij de zeven deelgebieden die hier vergeleken worden zit ook de Noordpolder te Veld. De grote groep jonge zwanen die daar is gezien veroorzaakt mogelijk een vertekend beeld van de aantalsontwikkeling.

De onderzoeken van 1988 en 1990 beslaan een groter aantal deelgebieden. Het merendeel van de deelgebieden is in beide jaren onderzocht. Het is daarom mogelijk deze twee tellingen nauwkeuriger te vergelijken (tabel 3). Het onderzoek van 1990 telt meer onderzochte deelgebieden waaronder de randmeren. Daarvan zijn van 1988 ook gegevens bekend zodat deze in de vergelijking betrokken worden.

TABEL 3: Totalen en indexcijfers van zowel in 1988 als in 1990 onderzochte deelgebieden.

	<u>1988</u>				<u>1990</u>			
	aantal Knobbelzwanen	aantal broedparen	succesvolle broedparen	aantal jongen	aantal Knobbelzwanen	aantal broedparen	succesvolle broedparen	aantal jongen
Absolute aantallen:	281	53	20	99	448	64	24	113
Indexcijfers :	100	100	100	100	159	121	120	114

Uit bovenstaande blijkt een algehele toename van de knobbelzwanenpopulatie in het werkgebied. Het totaal aantal Knobbelzwanen is gestegen met 59%, het aantal broedparen met 21%, het aantal succesvolle broedparen met 20% en het aantal jongen met 14%.

De toenames van het aantal broedparen en het aantal jongen staan in geen verhouding tot de grote toename van het totaal aantal Knobbelzwanen. Daarom betreft deze toename vermoedelijk ongeslachtsrijpe en niet broedende exemplaren. Deze ontwikkeling is ten dele te verklaren uit de aanwezige groepen ruiende zwanen op de randmeren.

Het aantal broedparen is niet sterk gestegen. Het lijkt erop dat we te maken hebben met een deels vaste broedpopulatie die licht meegroeit met het totaal aantal Knobbelzwanen. Dit vermoeden wordt versterkt doordat veel broedparen op dezelfde plaatsen zitten als in 1988.

7. SAMENVATTING

In het voorjaar van 1990 waren ten minste 540 Knobbelzwanen aanwezig in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Daaronder waren 66 broedparen en 121 jongen. Van de broedparen konden er 33 (50%) als zeker aangemerkt worden. Het gemiddelde aantal jongen per succesvol broedpaar bedroeg 4,84.

In 1990 werd wederom een groter aantal deelgebieden geïnventariseerd.

De meeste Knobbelzwanen bevinden zich in het voorjaar op de randmeren, in het polder- en plassengebied rond de Vecht en in de Eempolders.

De populatie bevindt zich in een stijgende lijn. De toename na 1988 bedraagt voor het totaal aantal zwanen 59%! Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door de niet-broedende en ongeslachtsrijpe exemplaren. De groei van het aantal broedparen is niet evenredig aan de totale groei. Er is sprake van een licht groeiende broedpopulatie. Ook het aantal jongen is niet sterk gestegen.

Vermoedelijk blijft het aantal jongen per succesvol broedpaar laag doordat in het werkgebied knobbelzwanenbeheersende maatregelen genomen worden.

Voortzetting van het onderzoek is gewenst om een beter beeld te krijgen van de populatieontwikkeling. Het is wenselijk in het vervolg meer informatie over de aantallen eieren en jongen te vergaren.

8 DANKWOORD

Aan de knobbelzwanentelling van 1990 hebben de volgende personen hun medewerking verleend:

J. van Bergeijk	H.J. van der Leen
Y. Bosman	I.A. Mes
R. van den Brink	B. Oosterbaan
M.IJ. Doornveld	C.M.T.I. Rosier
W. Duurland	P.E. Touber
N.J. Dwars	R.E. van Veen
N. van Elst	A.P. Vermeule
R.Th. Huizenga	J. Vlaanderen
D.A. Jonkers	P.R. Volkersz
M.D. van der Kamp	E.J. van de Water
A.J. van Klaveren	M.G. van de Water
G.J.J. Knoet	H.S. van de Weijer

Zonder hun deelname was dit verslag niet tot stand gekomen. Daarvoor aan allen hiervoor hartelijk dank!

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar:

D.A. Jonkers, voor het kritisch doorlezen van het manuscript en het adviseren over de uitwerking.

9. GERAADPLEEGDE BRONNEN

1. Birkhead M. & Perrins C. 1986 The Mute Swan
Croom Helm. Londen
2. Harrison C. 1977 Elseviers Broedvogelgids. Nesten, eieren
en jongen van alle in Europa, Noord-Afrika en het Midden-
Oosten broedende vogels Elsevier. Amsterdam-Brussel
3. Hustings M.F.H., Kwak R.G.M., Opdam P.F.M. & Reijnen M.S.M. (red.)
1985 Vogelinventarisatie, achtergronden, richtlijnen en ver-
slaglegging. Natuurbeheer in Nederland deel 3
Pudoc/Vogelbescherming. Wageningen/Zeist
4. Jonkers D.A., Kole R.A. & Taapken J. (red.) 1987 Vogels tussen
Vecht en Eem. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken. Hilversum
5. Klippel N.A. 1980 Voorjaargestelling Knobbelzwaan 21 en 22
april 1979. Najaargestelling Knobbelzwaan en Meerkoet 24 en 25
november 1979
De Korhaan 14(1) : 29-31
6. Lemmens R.H.M.J. 1984 De Knobbelzwaan in Nederland, Een lust
of een last! Een kwantitatief onderzoek aan knobbelzwanenschade
en bestrijdingstechnieken. Verslag van een 3-maands praktijk-
stage bij de Inspectie Natuurbehoud te Utrecht in de periode
van mei tot en met juli 1983.
Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbehoud 1984-3. Utrecht
7. Leys H.N. 1982 Knobbelzwanen een probleem?
Spiegel der Natuur 13(7) : 258-264
8. Moolenbeek R.G. 1978 De Knobbelzwaan (Cygnus olor) tussen
Vecht en Eem
Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken nr. 31. zie ook
De Korhaan 12(5) : 138-144
9. Renssen T.A. 1980 Voorkomen, talrijkheid, schade en beheer
van Knobbelzwanen (Cygnus olor) in Nederland
RIN-rapport 80/12
Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Arnhem-Leersum-Texel
10. Ruitenbeek W. 1981 De Knobbelzwaan: status, schade en bestrij-
ding
Argus 6(4) : 12+17
11. Ruitenbeek W. & Andersen-Harrild P. 1979 De Knobbelzwaan
Kosmos Vogelmonografiën. Amsterdam-Antwerpen
12. Ruitenbeek W., Scharringa C.J.G. & Zomerdijk P.J. (red.) 1990
Broedvogels van Noord-Holland
Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland/ Provin-
ciaal Bestuur van Noord-Holland. Assendelft

13. Tiedema D. 1989 Zwanen uitgeknobbeld
Onze Waard 20(2) : 75-81
14. Weijer F.H. v.d. 1989 De Knobbelzwaan in het Gooi en Omstreken
in 1988
Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken nr. 62. Hilversum

BIJLAGE I

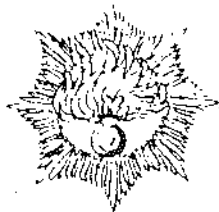
Geinventariseerde deelgebieden:

- 1 IJmeerkust Vijfhoek-Muiden (tot vaargeul)
- 2 ,, Muiden-Muiderberg (tot vaargeul)
- 3 ,, Muiderberg-Hollandse Brug (tot vaargeul)
- 4A Naarderbos
- B Gooimeer Hollandse Brug - Fort Ronduit (tot vaargeul)
- C ,, Fort Ronduit (Naarden)- Oud Valkeveen (tot vaargeul)
- D ,, Oud Valkeveen-Pier Huizen (tot vaargeul)
- E ,, Zuidelijk Flevoland, meerdijk paal 6.3-9 (dijkvoet tot vaargeul)
- F ,, Zuidelijk Flevoland, meerdijk paal 9-14 (dijkvoet tot vaargeul)
- 5A Eemmeer Huizerpier-Stichtse Brug (tot vaargeul)
- B ,, Stichtse Brug oeverlanden + slikveld
- C ,, Stichtse Brug-Eemmond (tot vaargeul)
- E ,, Zuidelijk Flevoland, meerdijk paal 14-19/Stichtse Brug (dijkvoet-vaargeul)
- 7 Noordpolder Beoosten Muiden
- 8 Zuidpolder Beoosten Muiden
- 10 Binnendijksche, Overscheensche, Berger- en Meentpolder
- 11 Keverdijksche Overscheensche Polder
- 12 Naardermeer
- 13A Nieuwe Keverdijksche Polder
- B ,, ,, ,,
- C ,, ,, ,,
- 14A ,, ,, ,,
- B ,, ,, ,,
- 15A Noorder- of Rietpolder
- 16 Bloemendalerpolder
- 18 Heintjesrak- en Broekerpolder
- 19 Hilversumsche Meent
- 20 Hinderdam
- 21A Amsterdam-Rijnkanaal Al Muiden-Driemond
- B ,, ,, Driemond-Nichtevecht
- C ,, ,, Nichtevecht-Loenersloot
- 22 Aetsveldsche Polder
- 23 Horn- en Kuijerpolder
- 24A Spiegelpolder
- B Blijkpolder (restanten)
- 25 Hollandsch Ankeveen Westzijde (plassen)
- 26A Stichtsch Ankeveen Westzijde (plassen) met Bergsé pad
- B als binnengrens
- 27 Hollandsch Ankeveen Oostzijde
- 28 Stichtsch Ankeveen Oostzijde

- 29A Hoekerpolder
 - B Polder Garsten
 - C Polder Voorburg
- 30A Vecht Muiden Al-Weesp spoorbrug
 - B ,, Weesp spoorbrug-brug provinciale weg (Uitermeer)
 - C ,, brug provinciale weg-Nichtevecht
 - D ,, Nichtevecht-Overmeer
 - E ,, Overmeer-Vreeland (+ De Nes)
- 31A Horstermeerpolder
 - B ,,
- 32 Meer Uiterdijksche Polder
- 33A Polder Dorssewaard
 - B Kleizuwe
- 34 Kortenhoef Westzijde (plassen)
- 35 Kortenhoef Oostzijde (Oppad, Achter de Kerk)
- 36 's-Gravelandse landgoederen Noord
- 37 ,, ,, Zuid
- 38B 's-Graveland-Rade (grasland)
- 39 Wijde Blik
- 40A Het Hol
 - B Grasland
 - C Suikerpot, Schildersplasjes
- 42 Egelshoek
- 52A Naarden Vesting
 - B Restjes Westermeent (Naarden)
- 53 Oostermeent + Zanddijk (Naarden)
- 55C Landgoederen Naarden
- 57 onbebouwde gedeelte Oostermeent Huizen, 4de kwadrant
- 58 Oostermeent
- 67 Laarder Waschmeer
- 68 Anna's Hoeve
- 84A Eem Eemmond-Eemdijk
 - B Eem Eemdijk-Al
- 86B Noordpolder te Veen
- 87A Noordpolder te Veld
 - B Maatpolder
- 88B Zuidpolder te Veen
- 89 Zuidpolder te Veld
- 90 Amsterdamse Waterleidingsplas
- 91 Loenderveensche Plas
- 92 Vuntus
- 93 Polder Rade
- 94 Drecht
- 95 De Ster
- 97A Loosdrechtsche Plassen Eerste Plas
 - B ,, ,, Tweede Plas
 - C ,, ,, Derde Plas
 - D ,, ,, Vierde Plas
- 99 Breukeleveensche Plas
- 100 Polder Nieuw Loosdrecht
- 101 Achteraf + Eendekooi

BIJLAGE II: Knobbelzwanen in het nieuws

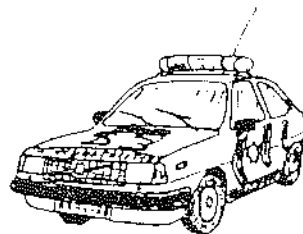
Wie, Wat, Waar 's-Graveland 3-5-1990

Rijkspolitie 's-Graveland

Nu de echte politieberichten:
ZWANEN:

Op donderdag 12 april kwam bij ons een klacht binnen dat stropers op een onmenselijke manier zwanen aan het afschieten waren aan het Moleneind. Mannen met honden schoten zes zwanen neer. De dieren die niet direct dood waren en probeerden weg te vliegen, werden gegrepen door de honden. Deze misselijk makende praktijken werden uitgevoerd door mannen in een grijze stationwagen. Het is ons niet gelukt hen aan te houden.

Gooi & Eemlander, donderdag 29-3-1989

Doodgemoedereerd de A1 over

FOTO: TON KASTERMANS

• Gierende autobanden van in allerijl een noodstop makende auto's, een file en flink wat consternatie op de A1: door niets liet deze zwaan zich van de wijs

brengen. Hij had nu eenmaal besloten bij Muiden in alle rust over te steken.

Ben onbruikbaar weiland

Reportage

Een boer die „bezoek” krijgt van een paar duizend ganzen of een paar honderd zwanen kijkt geërgd toe hoe de vogels een deel van het weiland kaal vreten. Voor die

door Jan Wondergem

ergernis is reden. „Duizend tot drieduizend ganzen grazen in een paar uur een perceel weiland met jong gras of akkerbouwgrond met wintertarwe af”, staat er in de concept-gaazennotitie.

De boer hoeft zich dat niet te laten wegvallen. Hij kan Faunabeheer inschakelen, die hem dan meestal aanraadt om maatregelen te nemen, zoals het ophangen van ritselend zilverpapier en krakende plastic ganzen te verjagen. De agrariër kan de vogels ook het neerstrijken op de weilanden en akkers beletten door elke vijftig meter draden te spannen. Omdat ze een lange landingsbaan nodig hebben, durven ze het niet aan en vliegen ze door naar een ander perceel.

Voor de meeste boeren zijn dat zilverpapier en die zakken echter maatregelen die niets uithalen, terwijl de draden hen het werk op het land onmogelijk maken draden. Een afdoende middel is het wel knal-effect of gewoon heel rigou-

Als de „R” in de maand zit, landen ze met duizenden in de weilanden en akkers: kolganzen, rietganzen, brand-, rot-, grauwe- en kleine ganzen. In veel minder grote aantallen ook knobbel-, wilde- en kleine zwanen. Ze komen uit Zuid-Azië en Europa en vertrekken na de overwintering in maart richting Scandinavië.

Dit jaar waren er ongeveer zeventienhonderdduizend ganzen. Dat is ongeveer 75 procent van het totaal dat in de twee genoemde werelddeelen voorkomt. De vogelbescherming spreekt over een „herstel”, omdat zich weer evenveel ganzen in Nederland bevinden als in de jaren '50 en '60. Voor ornithologen is dat interessant gegeven.

De boeren denken daar anders over. Die hebben last van wilde ganzen en zwanen. Ze richten schade aan in weilanden en op de akkers. De overheid is ook minder gelukkig met dit „herstel”. De schade bedraagt anderhalf tot twee miljoen gulden per jaar. Dat bedrag wordt door het ministerie van landbouw vergoed. Nu de po-

pulatie zodanig is toegenomen, dat het bedrag veel hoger wordt dan die twee miljoen, wil de overheid ingrijpen. Binnenkort verschijnt er een notitie, gericht aan de Tweede Kamer, waarin onder meer wordt voorgesteld een limiet vast te stellen voor de vergoedingen. Verder wordt bekeken op welke wijze de overlast kan worden teruggedrongen.

reus 't geweer ter hand nemen. Knaleffecten mogen alleen als de omgeving er geen hinder van ondervindt en voor het afschieten dient de landeigenaar een ander in de arm te nemen. Per jaar worden ruim dertigduizend ganzen geschooten, waaronder meer dan 25.000 kolganzen.

Bij Albert Hooijer aan de Dammersweg in Weesp komen ganzen en zwanen elk jaar voor. Hooijer heeft 33 hectare grond, voornamelijk weiland. Daarvan is drie à vier hectare een periode niet te gebruiken om koeien te laten grazen of te maaien. De ganzen en zwanen vreten het jonge gras op en laten de uitwerpselen achter. Dat stinkt ontzettend. Als je de koeien er op wilt laten grazen, vreten ze niets. Je kunt het gras ook niet maaien om het te kuilen, met als gevolg dat je voor de volgende winter extra krachtvoer moet kopen. Je houdt bovendien een kaal stuk weiland

over, dat opnieuw moet worden ingezaaid.”

De Weesper vervolgt: „Faunabeheer is te benaderen, maar die zeggen: zet zilverpapier en plastic zakken in de wei of span draden”. Maar dat helpt niets. Die vogels zijn daar binnen de kortste keren aan gewend. Wil je ze met draden weg houden, dan moet je die kris-kras er met de tractor niet meer doorheen komt.”

Een jager inschakelen geeft volgens Hooijer ook dikwijls problemen. „We hebben er wel eens eenje bij geroepen, maar jagers durven bijna niet te schieten. Die zijn bang dat ze mensen van de vogelwacht of andere natuurbeschermers op zich af krijgen.”

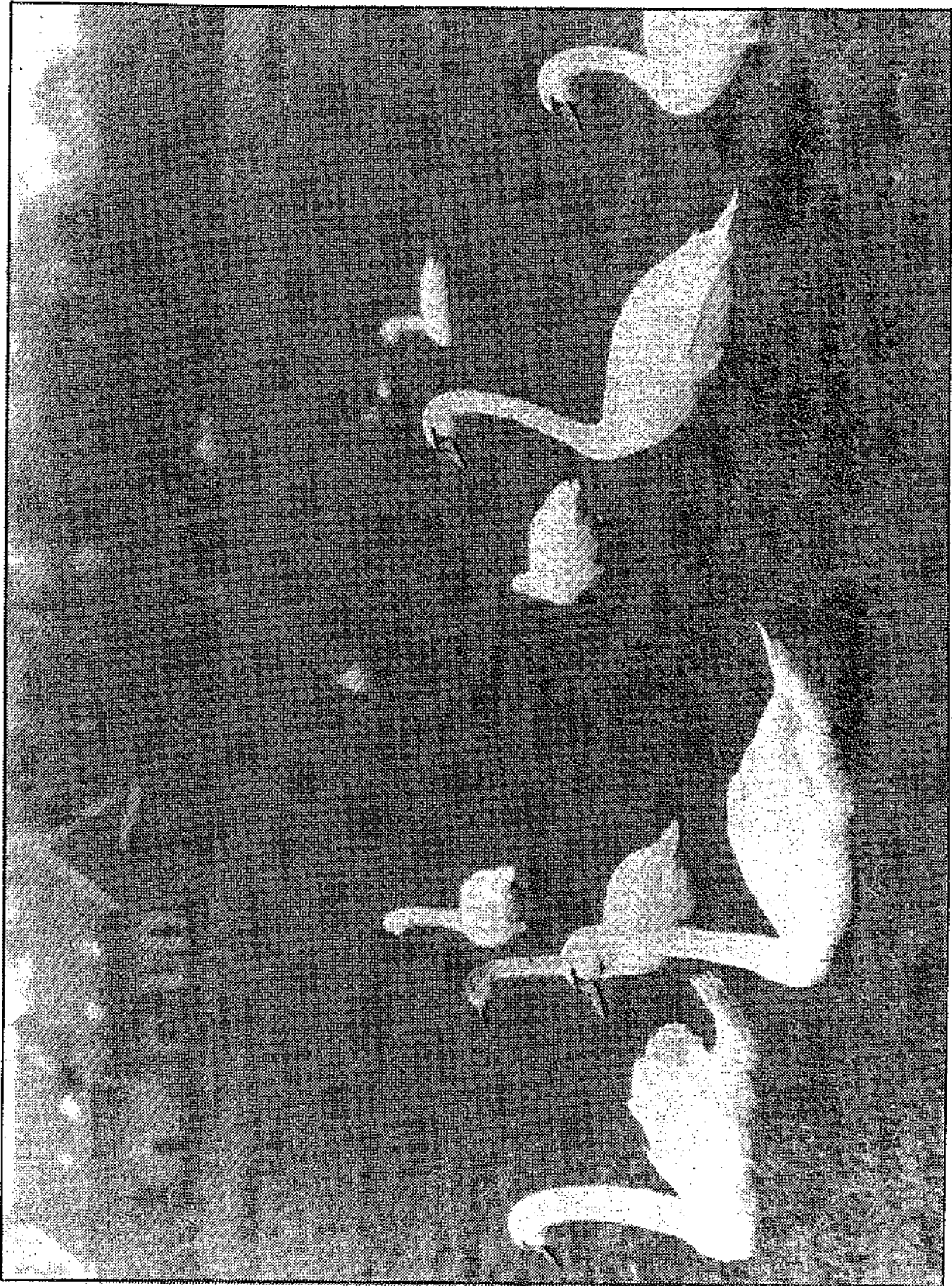
Terwijl Albert Hooijer dit vertelt, neemt vader Albert aan de tafel in de woonkeuken plaats. Hij heeft niets dan slechte ervaringen met

het oplossen van de ganzen- en zwaneproblemen.

Op het optreden van vogelbeschermers heeft hij veel kritiek. Hij noemt een voorbeeld: „Een neef van onze buurman heeft als hobby fotografie. Hij wilde op het grondgebied van zijn oom vogels fotograferen en werd door mensen van natuurbescherming nota bene van zijn eigen grondgebied gestuurd. Ik werd zo kwaad, dat ik naar het politiebureau ben gereden en daar heb gezegd: morgen komen bij mij in het weiland kinderen kievitseieren zoeken en als ik iemand van natuurbescherming zie, breng ik ze in de kofferbak van m'n auto naar het bureau. De volgende dag heb ik niemand gezien”, verzekert Hooijer sr.

„Jager heeft zo een klap in z'n nek” te pakken”

District-assistent A. Dekker van Faunabeheer' afdeling Noord-Holland in Haarlem besaamt dat een jager voorzichtig moet zijn. „Zo lang een jager zich aan de jachtwet houdt, kan er niets verkeerd gaan. Hoewel, in een gebied dat tegen de bebouwde kom aan ligt, moet hij uitkijken. Anders heeft 'ie zo een klap in z'n nek te pakken van een buurtbewoner. Of hij wordt flink uitgescholden.”

• Zwanen kunnen in een enkele uren een perceel weiland kaal vreten.

FOTO: TON KASTERMANS

Gewonde zwaan gered

FOTO: TON KASTERMANS

De dierenbescherming heeft gisteravond bij harde wind een zwaan meegenomen bij gemaal De Blooq van Kuffeler in Almere. Het beest heeft een gebroken poot en kweitsuren aan een zwenkvlies en herstelt nu in het Vogelasiel te Naarden.

Politie redt moeder zwaan uit visdraad

BAARN — Een moeder zwaan die op de Eem verstrikt was geraakt in visdraad is gistermiddag door een Baarnse en een Amersfoortse agent gered.

Het tweetal ging in een bootje de Eem op om de zwaan, die jongen had, te verlossen. Het draad zat om de kop en in de bek. De zwaan werd met enige moeite overgebracht naar een dierenarts. Daar werd de gescheurde tong van de zwaan gehecht.

Gooi & Remlander,
maandag 20-3-1990

Gooi & Remlander,
woensdag 8-8-1990

Dekker keurt het niet goed, maar hij kan zich een verontwaardigde reactie nog wel indenken. „U zit toch ook niet graag in de tuin, terwijl een jager aan de overkant eenden schiet die U kort daarvoor nog brood heeft gegeven?”

Dekker noemt wel een andere mogelijkheid. „Als afschieten niet mogelijk is, kan de boer de schade toch op de overheid verhalen? Faunabeheer heeft een afdeling wildschade. Indien een boer daarvoor in aanmerking wil komen, sturen wij een deskundige naar hem toe om de hoogte van het bedrag vast te stellen. Ik ken gevallen van uitkeringen die opletten tot twintigduizend gulden.”

Hoojer sr. en jr. hebben er geen vertrouwen meer in. Als er wordt gebeld naar Faunabeheer wordt hen gezegd: stuurt U ons even een brief.

Dat maakt de drempel voor veel grondeigenaren aanmerkelijk hoger, zo zeggen ze. Een telefonische benadering is dikwijls reeds een probleem. „Je wordt eerst een paar keer doorverwezen. Als je de goede persoon te pakken hebt, ben je inmiddels zo kwaad, dat je hem niet

**Samenwerking
tussen boeren
en instanties
moet beter**

meer fatsoenlijk te woord kunt staan. Een brief schrijven is inderdaad het beste. Laat ik dat maar 's doen”, zegt Hoojer sr.

Vader en zoon zijn van mening dat er effectievere maatregelen moeten worden ondernomen om de overlast terug te dringen. Zij stellen nadrukkelijk dat niet lukraak op zwanen of ganzen mag worden geschoten, of dat ze op een andere wijze uit de weg moeten worden geruimd. „Integendeel”, verduidelijkt Hoojer jr. „Wij willen wel dat er een beter contact komt met beheersinstanties en milieu-organisaties. Die denken dat de boeren in deze omgeving niet wensen mee te werken, dat is niet waar. Als er kweitsuren moeten worden beschermd, doen we graag mee. Want wij vinden het ook jammer als nesten worden platgereden.”

„Er zijn daarover ooit afspraken gemaakt, maar die werden niet nagekomen. In de broedtijd kwamen er paaltjes om de nesten te staan, zodat wij ze met de tractor niet plat zouden rijden. Nadat de nesten leeg waren, werden de palen niet weggehaald, zoals afgesproken. Als het gras hoog staat, zien wij die dingen niet meer en rijden we onze machines kapot. In Friesland is de coördinatie tussen boeren en milieuvrienden wel goed. Waarom kan dat hier niet?”, vinden de Weespers.

